
**NEFT BAZALARININ TEXNİKİ
İSTİSMARI QAYDALARI.**

**RULES OF TECHNICAL
OPERATION OF OIL DEPOSITS**

HAYRILID

Bu standart Azərbaycan Standartlaşdırma İnstitutunun icazəsi olmadan tam və ya hissə-hissə yenidən çap oluna, çoxaldıla və yayıla bilməz

Elçin İsaqzadə küç., 7-ci köndələn

Telefon: +994125149308

Email: office@azstand.gov.az

MÜQƏDDİMƏ

1. Bu standart “Azərbaycan Standartlaşdırma İnstitutu” publik hüquqi şəxs tərəfindən işlənilib hazırlanıb.
2. “Neft, qaz və onlarla əlaqəli məhsul və materiallar” in standartlaşdırılması üzrə Texniki Komitədə (AZSTAND/TK 20) müzakirə edilib.
3. “Azərbaycan Standartlaşdırma İnstitutu” publik hüquqi şəxsin _____ sayılı “ _____ ” 2023-ci il tarixli qərarı ilə TƏSDİQ EDİLMİŞDİR.
4. İlk dəfə tətbiq edilir.
5. Dövlət standartında müəyyən edilən tələblərin beynəlxalq standartlara, norma, qayda və tövsiyələrə və digər dövlətlərin müvafiq mütərəqqi milli standartlarına, elm, texnika və texnologiyanın müasir nailiyyətlərinə əsaslanmasını müəyyən etmək üçün dövrü yoxlama müddəti 1 ildir.

MÜNDƏRİCAT

1. Tətbiq sahəsi.....	1
2. Normativ istinadlar.....	1
3. Ümumi müddəalar.....	2
4. Neft bazasının qısa təsviri.....	3
5. Neft məhsullarının keyfiyyətinə nəzarətin və qorunmasının təmin edilməsi.....	5
6. Neft məhsullarının qəbulu və buraxılması.....	5
7. Neft məhsullarının saxlanması.....	7
8. Binaların, tikililərin və avadanlıqların istismarı.....	9
9. Neft bazalarının payız-qış və yaz-yay dövrlərində istismara hazırlanması.....	10
10. Neft bazalarının metroloji təminatı.....	11
11. Yanğın təhlükəsizliyi.....	13

1. TƏTBİQ SAHƏSİ

Bu standart neft bazasının istismarına, onun ərazisinə, binalarına, tikilələrinə və avadanlıqlarına, mühəndis kommunikasiyalarına, neft məhsullarının qəbulu, saxlanması və paylanması qaydasına, onların keyfiyyətinin saxlanmasına, metroloji təminatına, neft məhsullarının təsadüfən dağılmasının qarşısının alınmasına, ətraf mühitin mühafizəsinə dair tələbləri və yanğın təhlükəsizliyi, əməyin mühafizəsi, texniki xidmət personalı və onun peşəkar hazırlığını müəyyən edir.

Bu Qaydaların müddəaları və tələbləri mövcud, tikilməkdə olan və yenidən qurulan neft bazalarına şamil edilir

2. NORMATİV İSTİNADLAR

Bu standartda aşağıdakı standartlara istinad edilmişdir:

ГОСТ 31385-2016 - Резервуары вертикальные цилиндрические стальные для нефти и нефтепродуктов. Общие технические условия

ГОСТ 17.2.1.03-84 - Охрана природы. атмосфера термины и определения контроля загрязн

ГОСТ Р 59053 - 2020 Охрана окружающей среды. Охрана и рациональное использование вод. Термины и определения

ГОСТ 1510 - 2022 Нефть и нефтепродукты маркировка, упаковка, транспортирование и хранение

ГОСТ 33666 - 2016 Автомобильные транспортные средства для транспортирования и заправки нефтепродуктов. Технические требования

ГОСТ 2517-2012 Нефть и нефтепродукты. Методы отбора проб

ГОСТ 12.1.004-91 - Система стандартов безопасности труда. Пожарная безопасность. Общие требования

ГОСТ 12.1.007-76 - ССБТ. Вредные вещества. Классификация и общие требования безопасности) технического состояния.

ГОСТ Р 53778-2010 - Здания и сооружения. Правила обследования и

мониторинга технического состояния.

ГОСТ Р 58623-2019 - Резервуары вертикальные цилиндрические стальные правила технической эксплуатации.

ГОСТ Р 8.1004 - 2021 Системы измерений количества и параметров нефти в нефтгазоводяной смеси и измерительные установки. Метрологические и технические требования.

3. ÜMUMİ MÜDDƏALAR

3.1. Neft məhsullarının qəbulu, saxlanması, paylanması və uçotunun təşkili üçün nəzərdə tutulmuş binalar, tikililər və kommunikasiyalar kompleksi olan anbar müəssisəsi (bundan sonra çən parkı) bu Qaydaların tələbləri əsasında fəaliyyət göstərir. ГОСТ 31385 üzrə ölçü alətlərinə, yanğınsöndürmə tədbirlərinə və fəvqəladə neft dağılmalarının qarşısının alınmasına, ekoloji və sanitariya təhlükəsizliyinə, əməyin mühafizəsinə və Azərbaycan Respublikasının mövcud qanunvericiliyinə uyğun olaraq qəbul edilmiş digər sənədlərə tələbləri tənzimləyən normativ sənədlər. Mövcud normativ sənədlərə və bu Qaydaların texniki tələblərinə zidd olmayan idarə texniki təlimatların, çən parklarının istismarı ilə bağlı metodların işlənib hazırlanmasına və tətbiqinə yol verilir.

3.2 Neft bazanın iş rejimi neft bazanı idarə edən təşkilat tərəfindən müəyyən edilir.

3.3 Neft bazasında bu Qaydaların tələblərinə əməl olunmasına cavabdeh onun rəhbəridir.

3.4 Neft bazası sabit telefon və ya radio rabitəsi ilə təchiz edilməlidir. Elektrik qurğularında, elektrik alətləri ilə, habelə elektrik ötürücülü maşın və mexanizmlərlə işləməyə icazə verilən işçilər müvafiq tələblərə uyğun olaraq elektrik təhlükəsizliyi üzrə ixtisas qrupuna malik olmalıdırlar.

3.5 Neft bazalarında aşağıdakı sənədlər mövcud olmalı və saxlanılmalıdır:

- a) texniki pasport (Əlavə N 1);
- b) neft bazanın binalarının, qurğularının və avadanlıqlarının yoxlanılması və təmiri jurnalı (Əlavə N 2);
- c) emissiyalar, atqılar, tullantıların saxlanması üçün təsdiq edilmiş ekoloji standartlar;
- d) havalandırma sistemləri üçün pasportlar (əgər varsa);
- e) rezervuar çənləri üçün pasportlar: şaquli və üfüqi (Əlavə N 3);
- f) qəbula və bazadaxili köçürmələrə dair sifarişlər jurnalı (4 nömrəli əlavə);
- g) rezervuar çənləri üçün kalibrəmə cədvəlləri;
- h) texnoloji avadanlıqlar üçün pasportlar (formalar).

3.6 Hər bir neft bazası üçün çirkləndiricilərin atmosfərə maksimum icazə verilən

emissiyaları (bundan sonra BBH) normaları müəyyən edilmiş qaydada işlənilib hazırlanır və təsdiq edilir.

Neft bazasında atmosfərə atılan çirkləndiricilər üçün BBH standartları müəyyən edildikdən sonra onlara əməl olunmasına nəzarət təşkil edilməlidir. Nəzarət edilməli olan maddələr, emissiya mənbələri və emissiyaya nəzarətin tezliyi BBH Standartları layihəsində dispersiya hesablamaları əsasında müəyyən edilir.

3.7 Atmosferə atılan ağac, metal, aşındırıcı toz və s. toz toplayan aparatların və qurğuların (müxtəlif modifikasiyalı siklonlar, toz çökdürən kameralar, müxtəlif süzgəc aparatları) səmərəli işləməsi ilə əldə edilməlidir ГOCT17.2.1.03-84 üzrə.

3.8 Su obyektlərinin zərərli maddələrlə çirklənməsinin qarşısını almaq üçün neft bazalarından çıxan sənaye və yağış tullantı suları təmizlənməlidir. Tələb olunan təmizlənmə dərəcəsi çirkab sularının axıdıldığı yer və çirkləndiricinin maksimum buraxıla bilən tullantının axıdılması (bundan sonra - MBT) üçün müəyyən edilmiş standart nəzərə alınmaqla əsaslandırılır.

3.9 Neft məhsullarının daşqınlar nəticəsində itkisinin qarşısını almaq üçün əvvəlcədən müəyyən edilmiş səviyyəyə çatdıqda və ya kommunikasiyaların təzyiqi azaldıqda neft məhsullarının tədarükünü avtomatik dayandıran təhlükəsizlik qurğularından istifadə edilməlidir.

3.10 Neft bazalarının işçiləri müəyyən edilmiş siyahı və standartlara uyğun olaraq fərdi mühafizə vasitələri, kombinezon, qoruyucu ayaqqabı və lazım gəldikdə xüsusi vasitələrlə təmin olunurlar.

3.11 Neft bazasında istifadə olunan elektrik şokundan qorunma vasitələri müəyyən edilmiş standartlara uyğun olaraq dövrü sınaqlardan keçirilməlidir.

4 NEFT BAZASININ QISA TƏSVİRİ

4.1 Neft bazasının əsas vəzifələri bunlardır:

- tələb olunan miqdarda və çeşiddə neft məhsullarının istehlakçılara fasiləsiz çatdırılmasının təmin edilməsi;
- neft məhsullarının keyfiyyətinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi və onların qəbulu, saxlanması və istehlakçılara paylanması zamanı itkilərin minimuma endirilməsi.

4.2 Neft baza aşağıdakılara bölünür:

4.2.1 Təyinatla - köçürmə, paylama və saxlama bazaları üçün:

- yükləmə çən parkları əsasən neft məhsullarını bir nəqliyyat növündən digərinə daşıyan (ötürən), həmçinin neft məhsullarını paylayıcı çən fermalarına və iri istehlakçılara daşıyan;

- paylayıcı çən fermaları neft məhsullarını bütün növ nəqliyyat vasitələri ilə qəbul etmək və neft məhsullarını bilavasitə istehlakçılara, əsasən avtonəqliyyat vasitələri ilə toplu və konteynerlərdə buraxmaq üçün nəzərdə tutulmuşdur;

- anbar bazaları neft məhsullarını qəbul edir, saxlayır və vaxtaşırı təzələyir

4.2.2 Neft bazanın nəqliyyat əlaqələri - dəmir yolu, boru kəməri, su(dəniz və çaylar):

- dəmiryol neft bazası dəmiryol stansiyalarının yaxınlığında yerləşir və neft məhsullarını vaqon sistemlərində və konteynerlərdə örtülü vaqonlarda toplu olaraq dəmir yolu siding (şaxə xətti) vasitəsilə qəbul edir;

- su neft bazası neft məhsullarını dəniz və ya çay nəqliyyatı ilə naviqasiya dövründə toplu və konteynerlərdə qəbul edir;

- boru kəməri neft bazası magistral boru kəmərlərinin aralıq və son nasos stansiyalarında yerləşir və neft məhsullarını bu stansiyalar vasitəsilə qəbul edir;

4.3 Neft bazanı xarakterizə edən əsas göstəricilər nəzərə alınmalıdır: ümumi tutum, illik dövriyyə, çənlərin dövriyyə nisbəti, çənlərdən istifadə və doldurma əmsalı.

4.4 Bütün neft bazaları, ümumi tutumundan və bir tankın maksimum həcmindən asılı olaraq aşağıdakı kateqoriyalara bölünür:

I kateqoriya – tutumu 100 000 kubmetrdən çox olan

II kateqoriya – tutumu 20 000 kubmetrdən çox olan. 100.00 kubmetrə qədər olan.

III kateqoriyası - tutumu 10 000 kubmetrdən çox olan. - 20.000 kubmetrə qədər. Bir tankın maksimum həcmi 5000 kubmetrə qədər daxil olmaqla;

IV kateqoriyası - tutumu 2000 kubmetrdən çox olan. 10.000 kubmetrə qədər. bir tankın maksimum həcmi 2000 kubmetrə qədər daxil olmaqla;

V kateqoriya - tutumu 2000 kubmetrə qədər daxil olmaqla, bir tankın maksimum həcmi 700 kubmetrə qədər daxil olmaqla.

4.5 İllik yük dövriyyəsi il ərzində çənlərə qəbul edilən və onlardan göndərilən neft məhsullarının həcmələrinin cəmidir.

İllik yük dövriyyəsiindən asılı olaraq neft bazaları aşağıdakı cədvəl üzrə təsnifatlaşdırılır:

Neft bazanın qrupu	Yük dövriyyəsi, min ton/il
1	500-dən çox
2	100-dən çox 500 daxil olmaqla
3	50-dən çox 100 daxil olmaqla
4	20-dən çox 50 daxil olmaqla
5	20 daxil olmaqla.

4.6 Neft bazaları ümumi inkişaf planına uyğun olaraq ayrılmış ərazidə yerləşir. Hər bir

neft bazasında torpaqdan istifadəyə dair dövlət sənədi (torpaq mülkiyyəti) olmalıdır.

4.7 Neft bazalarının texniki təchizatı aşağıdakı tələblərə cavab verməlidir:

- çən parkı - müəyyən miqdarda və çeşiddə neft məhsullarının qəbulunu, saxlanmasını və göndərilməsini təmin etmək;

- boru kəməri kommunikasiyaları - müxtəlif neft məhsullarının keyfiyyətini saxlamaqla eyni vaxtda qəbulunu və daşınmasını təmin etmək, yəni, qarışmanın və keyfiyyət itkisinin qarşısının alınması;

- yükləmə-boşaltma qurğuları, habelə nasos avadanlığı - müəyyən edilmiş diapazonda neft məhsullarının boşaldılmasını və yüklənməsini təmin etmək.

5 NEFT MƏHSULLARININ KEYFİYYƏTİNƏ NƏZARƏTİN VƏ QORUNMASININ TƏMİN EDİLMƏSİ

5.1 Neft bazalarında neft məhsullarının qəbulu, saxlanması və buraxılışı zamanı keyfiyyətə nəzarət, habelə neft məhsullarının keyfiyyətinin qorunması müəyyən edilmiş qaydada ГОСТ 2517 üzrə həyata keçirilir.

5.2 Neft bazasında neft məhsullarının keyfiyyətinə nəzarət və mühafizə işlərinin təşkilinə və yerinə yetirilməsinə neft bazasının rəisi və vəzifə təlimatları ilə bu vəzifələr həvalə edilmiş şəxslər cavabdehdir.

5.3 Neft bazasına daxil olan və ya neft bazasından buraxılan neft məhsulu normativ sənədin tələbləri həcmində doldurulmuş neft məhsullarının partiyası üçün keyfiyyət pasportu və neftin məcburi sertifikatlaşdırılması (bəyannaməsi) ilə müşayiət olunmalıdır.

5.4 Neft məhsullarının əmtəə-nəqliyyat əməliyyatları və saxlanması zamanı götürülmüş nümunələrin təhlili ilə müəyyən edilən keyfiyyəti keyfiyyət sertifikatı ilə verilir.

5.5 Alovlanma vaxtı su, kimyəvi köpük, qum, bütün növ yanğınsöndürən maddələrdən istifadə etmək tövsiyyə edilir.

5.6 Neft bazası müəyyən edilmiş analiz həcmində neft məhsullarının qəbulu, saxlanması və paylanması zamanı keyfiyyətinə nəzarət etmək üçün ölçü alətləri və avadanlıqlarla təmin edilməlidir. Neft bazasında belə vəsait olmadıqda, müəyyən edilmiş qaydada belə təhlillər aparmaq hüququ olan laboratoriyaların xidmətlərindən istifadə etməyə icazə verilir.

6 QƏBUL QAYDALARI

6.1 Neft bazalarında neft məhsullarının qəbulu və paylanması texnologiyası neft məhsulunu verən və göndərən avtomobillərin növündən, iqlim şəraitindən, yükləmə-

boşaltma işlərinin intensivliyindən və neft məhsullarının fiziki-kimyəvi xassələrindən asılıdır. ГОСТ 1510 üzrə

6.2 Neft məhsullarının daşınması müəyyən edilmiş qaydada təsdiq edilmiş hər bir nəqliyyat növü üzrə qüvvədə olan qaydalara uyğun olaraq boru kəməri, dəmir yolu, avtomobil, dəniz və çay nəqliyyatı ilə həyata keçirilir. ГОСТ 1510 üzrə.

6.3 Neft məhsullarının neft bazası tərəfindən qəbulu və buraxılması xüsusi boşaltma qurğuları vasitəsilə həyata keçirilir:

dəmir yolu çənlərinə - xüsusi yerüstü keçidlərdə, ayrıca qaldırıcılar və ya drenaj qurğuları vasitəsilə;

dəniz və çay gəmilərinə - yanalma qurğuları vasitəsilə və ya yanalma üsulu ilə;

avtomobil çənlərinə - yükləmə məntəqələrində, avtomobil yol ötürücülərində, ayrıca qaldırıcılar vasitəsilə; çəlləklərdə, bankalarda və digər qablarda - doldurma və qablaşdırma yolu ilə;

əsas neft məhsulları boru kəmərlərindən kranlarda.

6.4 Vaqon-sisternlərdə, dəniz və çay gəmilərində, avtomobil nəqliyyatı ilə kütləvi şəkildə daşınması, avtonəqliyyat vasitələrinin yükləməyə və daşınmaya hazırlanmasına icazə verilən neft məhsullarının siyahısı, qablaşdırılması və etiketlenməsi standartın tələblərinə uyğun olmalıdır.

6.5 1-ci və 2-ci təhlükə sinfinin təhlükəli maddələrinə aid tezalısan və yanan neft məhsullarının drenajı və yüklənməsi möhürlənməlidir. Zərərli maddələrin təsnifatı standartla uyğun olaraq ГОСТ 12.1.007 üzrə qəbul edilir.

6.6 Nəqliyyat vasitələrinə tökülən neft məhsullarının temperaturu standartla müəyyən edilmiş temperaturdan artıq olmamalıdır.

6.7 Neft məhsullarının yüklənməsi və boşaldılmasının maksimum təhlükəsiz sürəti neft məhsulunun xüsusiyyətlərindən, boru kəməri divarlarının materiallarının diametrindən və xassələrindən asılıdır və neft məhsullarının şaquli və ya üfüqi tanklara tökülməsi zamanı təhlükəli elektricləşmənin qarşısını almaq üçün tövsiyələrlə müəyyən edilməlidir.

6.8 Neft məhsullarının neft bazadan vurulmasına (boşaltma əməliyyatları, bazdaxili nasos) yalnız vəzifə təlimatına uyğun olaraq bu işlərin aparılması həvalə edilmiş məsul şəxsə göstərişi ilə başlanmasına icazə verilir.

6.9 Neft məhsullarının qəbulu, saxlanması və paylanması üzrə texnoloji əməliyyatları həyata keçirən işçilər:

- avadanlıqlara, konstruksiyalara və boru kəmərlərinə xidmət göstərilməsinin yerini, təşkilini və qaydasını bilmək; boru kəməri kommunikasiyalarının texnoloji sxemlərini bilmək və məlumatları rəhbər tutmaq,

- müəssisənin rəhbərliyi tərəfindən təsdiq edilmiş çənlərin texnoloji xəritələrində verilmişdir; qəbul edilmiş, saxlanılan və buraxılan neft məhsullarının kütləsini ölçmək və müəyyən etmək; neft məhsullarının qəbulu və buraxılması əməliyyatları zamanı onların keyfiyyətinin və kəmiyyətinin təhlükəsizliyini təmin etmək.

6.10 Aşağıdakı hallar qadağandır :

- tufan və küləyin sürəti 15 m/s və daha çox olduqda, estakadalarda, dəmir yolu və avtomobil çənlərində gəmilərin yükləmə-boşaltma işlərini yerinə yetirmək;

- tufan və küləyin sürəti 12,5 m/s və daha çox olduqda hündürlükdə çənlərdə, dəmiryol və avtomobil çənlərində və digər tikililərdə işləri (nümunə götürmə, səviyyə ölçmə və s.) yerinə yetirmək;

- neft dağılmalarına nəzarət və yanğınsöndürmə avadanlığından istifadə barədə xəbərdarlıq edərək, yanalma körpüləri quraşdırmadan körpülərdə yükləmə-boşaltma işlərini həyata keçirmək;

- 12 m/s və daha çox küləyin sürəti ilə qüllə və portal kranlar və yükləmə körpüləri ilə qablaşdırılmış neft məhsullarının yüklənməsini və boşaldılmasını, digər üsullarla - küləyin sürəti 15 m/s və daha çox olduqda həyata keçirməlidir.

6.11 Gəmilərin neft məhsullarının yüklənməsi və boşaldılması üçün dənizə və çay iskələlərinə yanalmasına və ya bunkerə yalnız sıxıcı küləyin aşağı sürəti 7,4 m/s-ə qədər, əks küləyin sürəti isə 10 m/s-ə qədər olduqda icazə verilir. ГОСТ 33666 üzrə

6.12 Yanalma iskələnin layihəsindən, gəmilərin ölçülərindən, su axınının sürətindən asılı olaraq yan baryerlər və su hövzələrinin səthindən neft məhsullarının yığılması üçün qurğular olmalıdır.

6.13 Dəniz tankerini temperaturu 65 °C-dən yuxarı olan yanar neft məhsulları ilə doldurmaq qadağandır. Xəzər hövzəsində ağır dərəcəli yanar neft məhsullarının (mazut, avtol, niqrol) gəmiyə yüklənməsi zamanı mazut üçün 80°C, avtol və niqrol üçün 70°C-dən çox olmayan temperaturda gəmiyə buraxılmasına icazə verilir

6.14 Birinci kateqoriyadan olan neft məhsullarının gəmilərdən birbaşa vaqon çənlərinə və əksinə boşaldılması qadağandır.

6.15 Neft məhsullarının birbaşa magistral neft məhsulları üçün olan boru kəmərlərindən gəmilərə yüklənməsi qadağandır.

7 NEFT MƏHSULLARININ SAXLANMASI

7.1 Neft məhsullarının çənlərdə saxlanması standartların tələblərinə uyğun ГОСТ 1510 üzrə həyata keçirilir.

Kollektorun seçimi neft məhsulunun xüsusiyyətlərindən, istismar şəraitindən asılı

olaraq, saxlama zamanı buxarlanma nəticəsində neft məhsulunun itkisinin maksimum azaldılması nəzərə alınmaqla texniki-iqtisadi hesablamalarla əsaslandırılır.

7.2 Hər bir markalı neft məhsulları onlar üçün nəzərdə tutulmuş ayrıca, istismara yararlı çənlərdə saxlanmalıdır. Tankların istismarı zamanı çənlərin texniki vəziyyətinə xüsusi diqqət yetirilməlidir (çənin sızdırmazlığı, divarının və dibinin qalınlığı, dibinin xarici konturunun üfəqədən kənara çıxması və çən divarlarının şaquli tərəfdən formalaşması) və çənlərdə quraşdırılmış avadanlıqlar, həmçinin ildırımından mühafizə vasitələri və statik elektrikdən qorunma.

7.3 Buxarlanma itkilərini azaltmaq üçün benzini saxlamaq üçün qoruyucu örtüklü (pontonlar, üzən damlar və s.) və ya qaz kəmərləri ilə təchiz edilmiş çənlərdən istifadə edilməlidir.

Qeyd: Aviasiya benzinlərinin hərəkətli dam örtüyü ilə təchiz olunmuş çənlərdə saxlanmasına yol verilmir.

7.4 Neft bazalarında, yükləmə və nasos stansiyalarında bütün boru kəmərlərini, bağlama və idarəetmə avadanlığını, ölçmə cihazlarını, nasosları, tıxacları, təmizləyici klapanları, kompensatorları, qəbuledici və paylayıcı qurğuları göstərən, hər bir elementə nömrə verilərək texnoloji sxemlər tərtib edilməlidir.

7.5 Neft bazasında, nasos aqreqlərində, boru kəmərlərində, kommunikasiyalarda, klapan yerlərində edilən bütün dəyişikliklər axın sxeminə daxil edilməli və çən fermasının texniki qulluqçularının diqqətinə çatdırılmalıdır. Mövcud texnoloji sxemlərin müvafiq təsdiqi olmadan dəyişdirilməsi qadağandır.

7.6 Çənlərin istismara yararlı bağlama qurğuları və neft məhsullarına davamlı və sızdırmazlığı təmin edən araqacları olan lyukları olmalıdır.

7.7 Neft məhsullarının buxarlanmasından itkiləri azaltmaq üçün aşağıdakılar lazımdır:

- damın tam möhürlənməsini təmin etmək;
- tankdakı təzyiqlə layihə təzyiqinə bərabər saxlamaq;
- uçucu neft məhsullarını çəndən çənə yalnız son dərəcə zərurət olduqda, mümkün olduqda, gecə vaxtı köçürmək;
- uçucu neft məhsulları saxlayarkən çəni mümkün qədər doldurun;
- tankın xarici səthini şüa əks etdirən işıq emalları və boyalarla rəngləyin;
- dona bilən neft məhsullarının saxlanması üçün nəzərdə tutulmuş tankın səthinin istilik izolyasiyasını tətbiq edin.

7.8 Pontonların istismarı və texniki xidməti pontonların texniki sənədlərinə və onların istismarı təlimatlarına uyğun olaraq həyata keçirilir.

7.9 Tankın doldurulması və boşaldılması performansını çəndə quraşdırılmış tənəffüs klapanlarının, həmçinin təhlükəsizlik klapanlarının və ya havalandırma borularının ümumi

tutumundan çox olmamalıdır.

7.10 Neft bazaların qaz tarazlaşdırma sistemi (QTS) ilə təchiz edərəkən, aviasiya və avtomobil, eləcə də qurğuşunlu və qurğuşunsuz benzinlə olan çənləri bir-biri ilə birləşdirmək qadağandır.

7.11 QTS-in effektiv işləməsi üçün aşağıdakılar lazımdır:

- çənlərin doldurulması və boşaldılması prosesinin vaxt və məhsuldarlıq baxımından sinxronluğunu təmin etmək;

- sistemin tam sıxlığını qorumaq;

- flanş birləşmələrini mütəmadi olaraq yoxlayın və sıxın, tankın nəfəs alma klapanlarının xidmət qabiliyyətini yoxlayın;

- kondensatı qaz boru kəməmindən kollektora sonrakı nasosla sistemə şəkildə boşaltmaq;

- drenaj cihazlarını izolyasiya edin və qışda qar sürüşməsinə qoruyun.

8 BİNALARIN, TİKİLİLƏRİN VƏ AVADANLIQLARIN İSTİSMARI

8.1 Binaların, tikililərin və avadanlıqların nasaz vəziyyətdə, habelə istismar parametrləri onların pasportlarında və ya digər normativ sənədlərdə müəyyən edilmiş göstəricilərdə yüksək olduqda istismar edilməsi qadağandır.

8.2 Binaların, tikililərin və avadanlıqların istismarı, saxlanması və təmiri rejimi bu Qaydaların və onlar üçün digər normativ-texniki sənədlərin tələblərinə ciddi uyğun olaraq ГOCT 31937 üzrə həyata keçirilməlidir.

8.3 Binaların, tikililərin və avadanlıqların istismarı, saxlanması və təmiri rejimi bu Qaydaların və onlar üçün digər normativ-texniki sənədlərin tələblərinə ciddi uyğun olaraq ГOCT 31937 üzrə həyata keçirilməlidir.

8.4 Binaların, tikililərin və avadanlıqların istismara verilməsi zəruri sınaqlar aparıldıqdan və onların layihəyə və ya istehsalçının tələblərinə uyğunluğu yoxlanıldıqdan sonra neft bazasının baş mühəndisinin (neft bazanın rəhbəri) sədrlik etdiyi komissiya tərəfindən həyata keçirilir.

8.5 Bina və tikililərin layihəsində dəyişikliklərə layihəni tərtib edən təşkilatla və ya yenidənqurma (modernləşdirmə) üçün yeni hazırlanmış layihəyə uyğun olaraq, avadanlıq üçün isə avadanlıq istehsalçısı ilə razılaşdırılmaqla icazə verilir.

8.6 Layihə qaydalarına əsasən, 50-dən çox insanın eyni vaxtda qalması üçün nəzərdə tutulmuş binaların altında A və B kateqoriyalı F5 sinifli binaların (nasos, qablaşdırma, klapanlar və s. daxil olmaqla) həmçinin zirzəmilərdə və zirzəmi mərtəbələrində

yerləşdirilməsinə icazə verilmir.

8.7 Tankların istismarı, onlara texniki qulluq, təmir və yeni çənlərin qəbulu çənlərin texniki istismarı qaydalarının və onların təmiri üzrə təlimatların tələblərinə uyğun olaraq həyata keçirilməlidir.

8.8 İşləyən çənlər:

- layihəyə uyğun texniki pasporta malik olmalı;
- layihədə nəzərdə tutulmuş avadanlıq dəsti ilə təchiz olunmalı;
- çən parkının texnoloji sxeminə uyğun olaraq gövdə üzərində aydın yazılmış seriya nömrələri olmalı, basdırılmış çənin nömrəsi xüsusi quraşdırılmış lövhədə göstərilməlidir;
- baza hündürlüyü (hündürlükdə trafaret) - sabit ölçmə nöqtəsində çənin altından ölçmə lyukunun və ya ölçü borusunun yuxarı kənarına qədər olan şaquli məsafə; baza hündürlüyünün qiyməti hər il çən parkının rəisi tərəfindən təsdiq edilmiş aktın icrası ilə yoxlanılmalıdır.

8.9 Çənin özülü atmosfer sularının eroziyasından qorunmalı, onların maneəsiz çıxarılmasını təmin etməlidir.

8.10 Dibin kənarında 6 m məsafədə bitişik nöqtələrin hündürlük fərqi 50 mm-dən çox, diametrik olaraq əks nöqtələrin hündürlük fərqi isə 150 mm olan şaquli çənlərin istismarına icazə verilmir

8.11 Çənin təmiri usta tərəfindən tərtib edilmiş və neft bazanın baş mühəndisi (direktoru) tərəfindən təsdiq edilmiş iş planına uyğun olaraq həyata keçirilir.

8.12 Qaynaq işlərlə çənlərin təmirinə yalnız yüksək riskli işlərin görülməsi üçün iş icazəsi verildikdən və çənlərin qaynaqla təmirinə hazırlıq aktı verildikdən sonra başlanıla bilər. Təmir işlərindən sonra çən möhkəmlik və hermetiklik sınağından keçirilməlidir.

8.13 Çənlərin möhkəmlik sınağı hidravlik yükə əsasən su ilə aparılır.

Hidravlik sınaqdan əvvəl təhlükə zonasının sərhədi müəyyən edilir, onun daxilində insanların sınaq prosesində olmasına icazə verilmir; sınaqda iştirak edən personal təlimatlandırılmalıdır.

Hidravlik sınaqların ən azı +5 ° C ətraf mühit temperaturunda aparılması tövsiyə olunur. Qışda sınaq apararkən suyun donmasının qarşısını almaq üçün tədbirlər görülməlidir.

9 NEFT BAZALARININ PAYIZ-QIŞ VƏ YAZ-YAY DÖVRLƏRİNDƏ İSTİSMARA HAZIRLANMASI

9.1 Payız-qış və yaz-yay dövrlərində neft bazasında dayanıqlı fəaliyyətini təmin etmək üçün neft bazasında təşkilati-texniki tədbirlər planı ГOCT P 58623 üzrə işlənib hazırlanır və

təsdiq edilir.

9.2 Payız-qış şəraitində 0°C-dən aşağı temperaturda neft bazalarını istismara hazırlayarkən dib suyunu boşaltmaq lazımdır; tənəffüs və təhlükəsizlik armaturlarını, yanğın qoruyucularını, səviyyəölçənləri və endirilmiş nümunələri yoxlamaq və hazırlamaq; qaz bərabərləşdirmə sisteminin drenaj cihazlarını izolyasiya etmək və onları qar sürüşməsindən qorumaq.

9.3 Sifon klapanı saxlanılan neft məhsulu ilə yuyulmalı və yan vəziyyətə çevrilməlidir.

9.4 Çənlərdəki neft məhsullarının elektrik və buxar qızdırıcıları yoxlanılmalı, basqı sınağı keçirilməli və lazım gəldikdə təmir edilməlidir.

9.5 Qışa hazırlaşarkən boru kəməri kommunikasiyalarından su çıxarılmalı, qızdırılan otaqlardan kənarında olan və drenaj qurğuları olmayan klapanlarda drenaj tıxacları quraşdırılmalı, boru kəmərləri armaturları, zəruri hallarda izolyasiya edilməlidir.

9.6 Qışda boru kəmərlərinə güclü nəzarət edilməlidir. Nasosdan sonra isidilməmiş boru kəmərləri özlü və çox sulanan neft məhsullarından azad edilməlidir.

9.7 İlin qış dövründə, ilk növbədə, həftə sonları və bayram günləri də daxil olmaqla, günün istənilən vaxtında neft məhsullarının, polad şaquli çənlərin axıdılması və yüklənməsi cəbhələrindən qarın vaxtında çıxarılması; əməliyyat sahələrini, avtomobil yollarını, yolları və səkiləri, o cümlədən istehsal əməliyyatlarına və ya yanğınsöndürən maşınların hərəkətlərinə mane ola biləcək əraziləri təmizləyin. Qartəmizləyən texnikanın, inventarın hazır olmasını təmin etmək.

9.8 Daşqın dövründə bunun üçün əvvəlcədən çən parkları və ayrıca çənlər hazırlanmalı, bəndlər və hasarlar bərpa edilməli, lazım gəldikdə isə artırılmalıdır.

9.9 Üzmənin qarşısını almaq üçün sel zamanı çənlərə neft məhsulları doldurmaq mümkün olmadıqda hesablanmış hündürlüyə qədər su doldurulur.

9.10 Daşqın suları ilə mübarizə aparmaq üçün alət və avadanlıqların (kürəklər, qum torbaları, qayıqlar və s.) ehtiyatını hazırlamaq, neft çıxaran qurğuların və neft dağılmalarını toplayan qurğuların hazırlığını yoxlamaq lazımdır. Yaz selinin keçmə müddəti hidrometeoroloji xidmətin yerli orqanlarında dəqiqləşdirilməlidir.

9.11 Neft anbarlarının yaxınlığında yerləşən su obyektlərinin neftlə çirklənməsindən mühafizəsini təmin etmək. Tikinti zibilini, materialları, avadanlıqları və s. neft bazasının su basmış ərazisindən yığışdırmaq lazımdır.

10 NEFT BAZALARININ METROLOJİ TƏMİNATI

10.1 Neft bazalarının metroloji təminatı (MT) neft bazalarının avadanlığının istismarı

zamanı ölçmələrin vəhdətini və tələb olunan dəqiqliyini, neft məhsullarının qəbulu, saxlanması zamanı kəmiyyət uqotunu təmin edən təşkilati-texniki tədbirlər, texniki vasitələr, qaydalar və normalar kompleksidir. Paylanması və daşınması, habelə neft məhsullarının keyfiyyət göstəricilərinin müəyyən edilməsi ГOCT P 8.1004 üzrə təyin edilir.

MT neft bazalarının əsas vəzifələri aşağıdakılardır:

- ticarət və uqot əməliyyatlarında neft məhsullarının kəmiyyət və keyfiyyət göstəriciləri müəyyən edilərkən etibarlı ölçmə məlumatlarının alınması üçün zəruri şəraitin yaradılması;

- dövlət metroloji nəzarət və nəzarətin bölgüsü sahələrində istifadə olunan ölçü vasitələrinin yoxlanılmasının təşkili;

- ölçü vasitələrinin kalibrlənməsinin təmin edilməsi;

- istismarda olan ölçmə vasitələrinin təşkili və təmiri;

- sınaq avadanlıqlarının sertifikatlaşdırılmasının təmin edilməsi;

- ölçmə prosedurlarının (ÖP) və sınaq prosedurlarının sertifikatlaşdırılmasının təşkili;

- neft bazalarında ölçmələrin, nəzarətin və sınaqların vəziyyətinin sistemli təhlilinin aparılması;

- istismar edilən obyektə və ya yeni tikilmiş (yenidən qurulan, texniki cəhətdən yenidən təchiz edilmiş) obyektə müasir ölçmə üsul və vasitələrinin, avtomatlaşdırılmış nəzarət-ölçü avadanlıqlarının, ölçmə-informasiya sistemlərinin və komplekslərinin tətbiqi;

- ÖP tərəfindən sertifikatlaşdırılmış ölçmə vasitələrinin, ölçmə vasitələrinin kalibrlənməsi üçün istifadə olunan ölçmə sistemlərinin (bundan sonra ÖS) vəziyyəti və istifadəsi üzrə ölçmələrin vahidliyini təmin etmək üçün metroloji xidmət və ya neft bazanın digər təşkilati strukturu tərəfindən nəzarətin həyata keçirilməsi.

10.2 Neft bazasında (bir neçə neft bazasına daxil olan müəssisə) ölçmələrin vahidliyini təmin etmək üçün metroloji xidmət və ya digər təşkilati struktur yaradılır, rəhbərin inzibati sənədi ilə metroloji təminat üzrə işlərin təşkili və aparılmasına, metroloji qayda və normalara riayət olunmasına cavabdeh şəxslər təyin edilir.

10.3. Ölçmə vasitələri və üsullarına əsas tələblər.

10.3.1 Ticarət əməliyyatlarında neft məhsullarının miqdarını ayrı-ayrılıqda və ya FÖV-in tərkib hissəsi kimi müəyyən etmək üçün istifadə olunan ölçmə vasitələri ölçmələrin standartla müəyyən edilmiş nisbi xəta hədudlarında aparılmasını təmin etməlidir.

10.3.2 Neft bazalarında fəaliyyət göstərən və ticarət əməliyyatlarında, təchizatçı ilə istehlakçı arasında qarşılıqlı hesablaşmalarda, dövlət uqotu əməliyyatlarında, enerji ehtiyatlarının saxlanması və istehlakında və müəssisədə enerjiyə qənaəti xarakterizə edən enerji səmərəliliyi göstəricilərinin müəyyən edilməsində istifadə olunan ÖV, ətraf mühitin mühafizəsi və əməyin mühafizəsi təmin edilərkən, neft məhsulları sertifikatlaşdırılarkən

(bəyan edilərkən) mövcud normativ-texniki sənədlərə uyğun olaraq istehsaldan azad edildikdə, idxal üçün idxal edildikdə və istismar edildikdə yoxlanılır.

ÖV, həmçinin neft bazasının (müəssisənin) metroloji xidməti və ya yoxlama işləri aparmaq hüququ üçün akkreditə olunmuş təşkilat tərəfindən yoxlana bilər. Sİ, həmçinin neft bazasının (müəssisənin) metroloji xidməti və ya yoxlama işləri aparmaq hüququ üçün akkreditə olunmuş təşkilat tərəfindən yoxlana bilər.

Neft bazası yoxlanılacaq ölçmə vasitələrinin siyahısını və yoxlama cədvəlini tərtib etməli və Dövlət Metroloji xidmətinin (DMX) ərazi orqanı ilə razılaşdırmalıdır.

10.3.3 Neft bazalarında istismar olunan və dövlət metroloji nəzarəti altında olmayan ölçmə vasitələri (ÖV) neft bazasının (müəssisənin) metroloji xidməti və ya kalibrləmə işlərinin aparılması üçün akkreditə olunmuş təşkilat tərəfindən kalibrlənə bilər.

10.4 Çənlərin və texnoloji boru kəmərlərinin yoxlanılması və kalibrlənməsi qaydası.

10.4.1 Təchizatçı ilə istehlakçı arasında qarşılıqlı hesablaşmalarda dövlət uçotunda və ticarət əməliyyatlarında istifadə olunan neft baza çənləri Dövlət Metroloji xidmətinin və ya yoxlama işlərinin aparılması üçün akkreditə olunmuş təşkilat tərəfindən yoxlanılır.

Yoxlama proseduru və kalibrləmə cədvəllərinin hazırlanması mövcud dövlət standartları ilə tənzimlənir.

10.4.2. Tankların və texnoloji boru kəmərlərinin kalibrləmə cədvəllərinin etibarlılığı 5 ildən çox deyil.

11 YANGIN TƏHLÜKƏSİZLİYİ

11.1 Neft bazanın istismarı zamanı müəyyən edilmiş qaydada təsdiq edilmiş yanğın təhlükəsizliyi qaydalarının tələblərinə ГОСТ 12.1.004 üzrə riayət etmək lazımdır.

11.2 Neft bazanın yanğın təhlükəsizliyi mövcud normativ-texniki sənədlərin tələblərinə uyğun olaraq yanğından mühafizə və yanğından mühafizə sistemləri ilə təmin edilməlidir.

11.3 Yanğınsöndürmə sistemləri, siqnalizasiya sistemləri, rabitə vasitələri və ilkin yanğınsöndürmə vasitələri saz vəziyyətdə və daim fəaliyyətə hazır olmalıdır.

11.4 Partlayıcı zonalarda yerləşən elektrik avadanlıqları və avtomatlaşdırma avadanlığı mövcud normativ-texniki sənədlərlə müəyyən edilmiş partlayış və yanğın təhlükəsi üzrə binaların və açıq qurğuların təsnifatına uyğun olmalıdır.

11.5 Neft bazanın yanğınların baş verməsindən və inkişafından qorunmasını artırmaq üçün əlavə texniki və təşkilati tədbirlər kompleksi yaradılır:

- avadanlıqların, qurğuların modernləşdirilməsi;
- neft məhsullarının saxlanması üçün partlayışa davamlı texnologiyaların tətbiqi; neft məhsullarının fəvqəladə buraxılmasının qarşısını ala bilən fəvqəladə mühafizə; yanğının

inkışafının qarşısını almaq üçün yanğından mühafizə;

- qəza və yanğıların qarşısının alınması, lokallaşdırılması və aradan qaldırılması üçün
neft bazasının şəxsi heyətinin hazırlanması üzrə təşkilati tədbirlər.

HAZIRLANMIŞ

УДК 665.6/.7

Б 07

МКС 23. 020.01

МНТ 06.10.1.

Açar sözlər: çənləri, neft bazaları, texniki tələblər, qəbul qaydaları, sınaq
üsulları, daşıma, saxlama.

Rəsmi nəşr

“Azərbaycan Standartlaşdırma İnstitutu”
Publik hüquqi şəxs

AZS XXX- 2023
**Neft bazalarının texniki
istisması qaydaları.**